

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11\(184\).26](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).26)
УДК 796.323.011.3:796.077.5:37.018.4(045)

Мітова О.О.
доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро
Волощук К.В.
аспірантка
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ З ВОЛЕЙБОЛУ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ЗВО ФІЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. У статті представлено науково-теоретичне обґрунтування теоретичної підготовки з волейболу при офлайн та онлайн формах організації навчального процесу у ЗВО фізкультурного профілю. Мета дослідження - науково обґрунтувати структуру та зміст теоретичної підготовки з волейболу для майбутніх тренерів та викладачів фізичної культури при офлайн та онлайн формах організації навчального процесу у ЗВО фізичної культури і спорту. Методологія дослідження: аналіз спеціальної, науково-методичної літератури, анкетування, системний метод, методи математичної статистики.

Результати дослідження. Теоретична підготовка була розроблена на основі результатів анкетування студентів та аналізу нормативних документів з дотриманням основних принципів: дидактичних і специфічних, особливістю теоретичної підготовки була розробка алгоритму подачі теоретичного матеріалу в дистанційній формі навчального процесу. Структура теоретичної підготовки була представлена у вигляді піраміди, складалася з 4 взаємопов'язаних рівнів. Основу піраміди складатимуть «Фундаментальні теоретичні знання з волейболу», наступним рівнем є – «Спеціалізовані теоретичні знання з волейболу», далі, третій рівень – «Допоміжні теоретичні знання з волейболу» та четвертий рівень – «Поточні теоретичні знання з волейболу». Зміст теоретичної підготовки складався з форм та засобів для онлайн та офлайн навчально-тренувального процесу студентів ЗВО фізкультурного профілю. Висновок. Розроблено та науково-теоретично обґрунтовано структуру та зміст теоретичної підготовки з волейболу для майбутніх тренерів та викладачів фізичної культури при офлайн та онлайн формах організації навчального процесу у ЗВО фізичної культури і спорту.

Ключові слова: волейбол, теоретична підготовка, студенти, заклади вищої освіти, дистанційна форма навчання.

Mitova O.O., Voloshchuk K.V. The structure and content of theoretical training in volleyball with online types of organization of the educational process in higher educational institutions of physical education *Annotation.* The article presents the scientific-theoretical justification of the theoretical training in volleyball with offline and online types of organization of the educational process in higher education institutions of physical education. The purpose of the study is to substantiate scientifically the structure and content of theoretical training in volleyball for future coaches and teachers of physical education with online types of organization of the educational process in the higher educational institutions of physical culture and sports. Research methodology: analysis of special, scientific and methodological literature, questionnaires, system method, methods of mathematical statistics. Research results. Theoretical training was developed based on the results of student questionnaires and analysis of normative documents in compliance with the main principles: didactic and specific ones. Specifics of theoretical training was the development of an algorithm for providing theoretical material in the distance form of the educational process. The structure of theoretical training was presented in the form of a pyramid, consisting of 4 interconnected levels. The base of the pyramid will be "Fundamental theoretical knowledge of volleyball", the next level is "Specialized theoretical knowledge of volleyball", then, the third level - "Supplementary theoretical knowledge of volleyball" and the fourth level - "Current theoretical knowledge of volleyball". The content of the theoretical training consisted of forms and tools for the online and offline educational and training process for students of higher education institutions of physical education. Conclusion. The structure and content of theoretical training in volleyball for future coaches and teachers of physical culture with offline and online forms of organization of the educational process at the higher educational institutions of physical culture and sports have been developed and scientifically and theoretically substantiated.

Keywords: volleyball, theoretical training, students, institutions of higher education, distance education.

Постановка проблеми. Аналіз літературних джерел.

Аналіз літературних джерел свідчить, що різні види підготовки у волейболі постійно вивчаються фахівцями [3, 10, 13, 16], однак теоретичній підготовці порівняно з фізичною, технічною, тактичною, психологічною приділено ще недостатньо наукових досліджень.

М.П. Пігиним [11; 12] визначено, що проблематика теоретичної підготовки визначається необхідністю її структурно-функціональних змін, формування моделей систем знань спортсменів у різних групах видів спорту та на різних етапах багаторічної підготовки, розробці комплексу засобів і методів реалізації на різних етапах багаторічної підготовки, методології впровадження, інтеграції в систему підготовки фахівців спорту.

Спеціалізовані заклади вищої освіти фізкультурно-спортивного профілю та факультети фізичного виховання та спорту України надають освітні послуги майбутнім тренерам з волейболу та вчителям фізичної культури. Освітній компонент «Теорія і методика спортивних ігор» включено до навчального плану бакалаврів багатьох освітніх програм на спеціальностях 017 – фізична культура і спорт та 014 – середня освіта. Дана дисципліна розроблена для опанування теорією і методикою навчання з метою формування професійно-педагогічних навичок, умінь і отримання знань, необхідних для самостійної викладацької роботи в різних формах фізичної культури і спорту [1; 4; 5; 6; 14].

Аналіз наукових праць з теоретичної підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту свідчить, що низка наукових праць присвячується питанням теоретико-методичних основ теоретичної підготовки у циклічних видах спорту [2]. У наукових публікаціях представлено наявність різних підходів щодо наукового обґрунтування форм, засобів та методів теоретичної підготовки на прикладі таких видів спорту, як мінібаскетбол, фехтування, легка атлетика, хокей з шайбою [2, 8, 9, 17]. Позитивний вплив форм та засобів теоретичної підготовки на уроках фізичної культури у загальноосвітній середній школі на підвищення мотивації до занять руховою активністю в умовах дистанційного навчання науково обґрунтовано у роботах науковців [7].

Однак дистанційне навчання у закладах вищої освіти фізичної культури і спорту, де саме готують майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту – вчителів фізичної культури та тренерів, потребує більш ретельного розгляду даної проблеми в зв'язку з необхідністю навчити здобувачів методики подачі програмного матеріалу, взаємопов'язувати теоретичну підготовку з фізичною, технічною, тактичною, психологічною, інтегральною видами підготовки, впливати формами, засобами та методами на формування мотивації у дітей, які будуть опановувати волейбол [6; 7; 9].

Тому наукове обґрунтування структури та змісту теоретичної підготовки є достатньо актуальним питанням для вдосконалення системи підготовки майбутніх фахівців з ФКіС та подальших поколінь спортсменів-волейболістів.

Мета дослідження – науково обґрунтувати структуру та зміст теоретичної підготовки з волейболу для майбутніх тренерів та викладачів фізичної культури при дистанційній формі організації навчального процесу у ЗВО фізичної культури і спорту.

Методи дослідження – аналіз спеціальної, науково-методичної літератури, анкетування, системний метод, метод узагальнення та систематизації даних, методи математичної статистики.

Аналіз і узагальнення спеціальної літератури, документальних матеріалів, інформації, розміщеної в мережі Інтернет, дозволили визначити проблемне поле дослідження, отримати загальне уявлення про ступінь розробленості досліджуваної проблеми; вивчити сучасний стан теоретичної підготовки у навчальних програмах для дитячо-юнацьких спортивних шкіл та програмі з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти. Системний метод полягав у дослідженні та представленні теоретичної підготовки, як системи підготовки здобувачів ЗВО фізичної культури і спорту. Метод узагальнення та систематизації даних використовувався з метою представлення теоретичної підготовки відповідно до онлайн навчально-тренувального процесу.

У процесі анкетування з'ясовано ставлення волейболістів-аматорів та студентів ЗВО фізкультурного профілю щодо дистанційної форми викладання волейболу та забезпечення теоретичної підготовки сучасними формами, засобами та методами. Методи математичної статистики застосовувались для опрацювання експериментального матеріалу з використанням пакету стандартних програм (MS Excel; Statistica – 6.0). Визначався відсоток респондентів, які відповідали на запропонований у анкеті варіант відповіді від загальної кількості.

Проведене нами анкетування було спрямоване на виявлення ставлення волейболістів-аматорів та студентів ЗВО фізкультурного профілю щодо дистанційної форми викладання волейболу та теоретичної підготовки під час онлайн та офлайн режиму навчально-тренувального процесу. Нами було запропоновано в анкеті 8 окремих питань щодо обізнаності досліджуваних про теоретичну підготовку у волейболі, її значущість та забезпеченість сучасними формами та методами, щодо рівня їх самооцінки теоретичної підготовленості тощо. В анкетуванні взяло участь 70 респондентів, з яких: МСУМК – 1 (1,4%); МСУ – 1 (1,4%); КМС – 6 (8,6%); перший розряд – 8 (11,4%); другий розряд – 3 (4,3%); без розряду – 51 (72,9%). Анкетування проводилось під час турніру з паркового волейболу «Fit-Mix» серед аматорських команд м. Дніпра з 09.03.2024 – 10.03.2024 відкритого чемпіонату Дніпра, у якому взяло участь 16 команд.

Виклад основного матеріалу дослідження. У навчальній програмі для ДЮСШ з волейболу України запропоновано різні теми теоретичної підготовки на кожному етапі багаторічної підготовки [15]. Наприклад, в групах попередньої базової підготовки першого року навчання (вік 11-12 років) на теоретичну підготовку запропоновано 5 тем, які вивчаються протягом 28 годин. В той час як в програмі для ЗСО для даного віку запропоновано лише 3 теми, які розкриваються протягом 15-30 уроків залежно від того, як укладена програма школи. Так, наприклад, зміст навчального матеріалу для 6 класу (другий рік навчання волейболу) розкриває лише 3 теми теоретичних відомостей «Місце українського волейболу на сучасному етапі розвитку європейського спорту», «Значення гравців передньої та задньої лінії» та «Правила безпеки на ігровому майданчику».

Порівняння ставлення волейболістів-аматорів та здобувачів освіти ЗВО, які взяли участь в анкетуванні, з приводу визнання пріоритетності засобів теоретичної підготовки, дозволило встановити суттєві відмінності у поглядах респондентів, що в більшому ступені пов'язано з різним рівнем спортивної кваліфікації та низьким рівнем попередньої спортивної підготовки у ДЮСШ та ЗСО.

Найбільш суперечливі відповіді респонденти надали на таке питання «Оцініть, будь ласка, кожне з нижче запропонованих джерел інформації за їх пріоритетністю у забезпеченні Вас інформацією з обраного виду спорту в балах за зростанням їх відповідно значущості від найнижчого (0) до найвищого (3)». Результати анкетування свідчать про те, що 35 респондентів (50%) вважають, що най пріоритетнішим джерелом є «Тренер ДЮСШ», потім «Мережа Інтернет» (34 (48,57%)), далі – «Друзі, з якими тренуюсь або граю у волейбол» (23 (32,8%)), четверта позиція – «Викладач ЗВО (університету, академії тощо)» (16 (22,85%)), 5 позиція – «Викладач ЗСО (школа)» (11 респондентів (15,7%)). Далі

розташувались такі джерела інформації – «Телебачення», «Літературні джерела», «Родина» та «Колеги по роботі» (табл. 1.).

Таблиця 1

Рівень пріоритетності джерел у забезпеченні інформацією теоретичної підготовки з волейболу за думкою волейболістів-аматорів та здобувачів освіти ЗВО фізичної культури і спорту

№	Джерело інформації	Рівень пріоритетності							
		0 низький		1 нижче середнього		2 середній		3 Високий	
		К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
1.	Родина	6	4,3	38	54,35	21	30	5	7,15
2.	Викладач закладу вищої освіти (університету, академії тощо)	8	11,45	18	25,7	28	40	16	22,85
3.	Викладач закладу середньої освіти (школа)	16	22,85	21	30	22	31,4	11	15,7
4.	Друзі, з якими тренуюсь або граю у волейбол	7	10,0	13	18,6	27	38,6	23	32,8
5.	Тренер ДЮСШ	9	12,85	5	7,1	21	30,0	35	50,0
6.	Колеги по роботі	40	57,1	19	27,15	7	10,0	4	5,7
7.	Літературні джерела	22	21,4	21	30,0	21	30,0	6	8,6
8.	Телебачення	16	22,85	24	34,3	23	32,85	7	10
9.	Мережа Інтернет	2	2,85	8	11,4	26	37,15	34	48,57

Нами визначено, що більшість респондентів не уявляють значущість таких засобів теоретичної підготовки як книги, довідники, енциклопедії, комп'ютерні та телевізійні програми, плакати, малюнки, брошури з підготовки спортсменів, майбутніх вчителів та тренерів з волейболу. На нашу думку, недостатній рівень теоретичної підготовленості даної групи респондентів пов'язано з низьким рівнем їх спортивної кваліфікації (73% респондентів – не мають спортивного розряду), відсутність базових знань щодо системи підготовки майбутніх фахівців в галузі фізичного виховання та спорту є підтвердженням недостатньої ефективності застосування змісту теоретичної підготовки, як у програмі фізичної культури для ЗЗСО під час вивчення варіативного модулю «Волейбол» та змісту, форм та засобів теоретичної підготовки у Навчальній програмі для ДЮСШ, СДЮСШОР та ШВСМ [15].

Нами виявлено, що респонденти оцінюють свій рівень самооцінки теоретичної підготовленості у волейболістів-аматорів та здобувачів освіти ЗВО фізичної культури і спорту був таким: високий - 20 (28,6%); середній - 36 (51,4%); нижче середнього – 11 (15,7%); низький – 3 (4,3%).

У результаті проведеного анкетування на попередньому етапі встановлено, що особливої значущості набуває пошук інноваційних підходів, а також використання провідного досвіду із застосування комп'ютерних технологій, як, безпосередньо під час навчального та тренувального процесу, так і під час підготовки фахівців галузі фізичної культури і спорту [6].

Ґрунтуючись на визначенні М.П. Пітіна: «Теоретична підготовка в спорті є системою для наукового пізнання, яка представлена сукупністю сутностей, суб'єктно-об'єктних відносин із формування спеціальних знань та зв'язками між учасниками педагогічного процесу, що може бути виокремлено з середовища спортивної діяльності на певний час для забезпечення різнобічного вивчення відповідної сторони підготовки спортсменів» [12].

Тому, під час науково-теоретичного обґрунтування структури та змісту теоретичної підготовки нами було враховано:

- існуючі в загальній теорії підготовки спортсменів закономірності, загально-дидактичні та специфічні принципи, функції праці попередників,
- загальну концепцію теоретичної підготовки в спорті [12];
- аналіз навчальних програм з волейболу для ДЮСШ та з фізичної культури для ЗЗСО,
- результати анкетування волейболістів-аматорів та здобувачів освіти ЗВО фізичної культури і спорту щодо теоретичної підготовки в навчально-тренувальному процесі волейболістів,
- аналіз навчально-методичні комплекси (НМК) з освітнього компоненту «Теорія та методика спортивних ігор (розділ волейбол)»
- методи, засоби та форми теоретичної підготовки в спорті [2, 12];
- загальнонаукові методи, засоби та форми дистанційного навчання;
- базу даних у соціальних мережах YouTube, Instagram, Facebook, TikTok, Reels та ін.

Нами запропоновано таку програму, яка б навчала здобувачів вищої освіти фізкультурного профілю розуміти причинно-наслідкові взаємозв'язки формування гри волейбол, як виду спорту та його значущість у фізичному вихованні різних верств населення. Окрім того, великий акцент робився не тільки на опанування студентами теоретичними знаннями, а й на їх подальше вміння викладати теоретичний матеріал під час реалізації майбутньої професії вчителя фізичної культури або тренера з волейболу при онлайн та офлайн формах навчально-тренувального процесу.

Нами було запропоновано розділити усі теоретичні знання з волейболу, якими повинні опанувати майбутні фахівці з волейболу, на чотири групи, тобто структура теоретичної підготовки може розглядатися у вигляді своєрідної піраміди, що складається з чотирьох рівнів. Основу піраміди складатимуть «Фундаментальні теоретичні знання з волейболу», наступним рівнем є – «Спеціалізовані теоретичні знання з волейболу», далі, третій рівень – «Поточні теоретичні знання з волейболу» та четвертий рівень – «Допоміжні теоретичні знання з волейболу» (рис. 1).

Рис. 1. Структура теоретичної підготовки з волейболу для здобувачів закладів вищої освіти спеціальностей фізичної культури і спорту при дистанційній формі організації навчального процесу у ЗВО фізичної культури і спорту.

Якщо розглянути кожний рівень окремо, то «Фундаментальні теоретичні знання з волейболу» передбачають такі основні теми: «Історія виникнення волейболу»; «Історія світового волейболу»; «Історія українського волейболу»; «Правила гри»; «Інвентар та обладнання»; «Екіпування волейболістів», «Термінологія волейболу».

Саме ці знання на думку багатьох авторів необхідні для створення у майбутніх фахівців професійних компетентностей. Окрім того, багато респондентів (41,40 %) під час анкетування зазначили, що для них «Історія розвитку волейболу» не має суттєвого значення, що суперечить фундаментальним працям з теоретичної підготовки у спорті, де тема «Історія волейболу» - є однією з перших та значущих. Також вважається, що саме історія та яскраві досягнення попередників потужно впливає на формування мотивації до досягнення успіху.

Другий рівень піраміди у структурі теоретичної підготовки називається «Спеціалізовані теоретичні знання з волейболу». Цей рівень більше включає теми, спрямовані на поглиблене вивчення таких тем: «Системи підготовки волейболістів», «Види підготовки волейболістів», «Ігрові амплуа», «Команда», «Гравець», «Системи розіграшів» (рис.2).

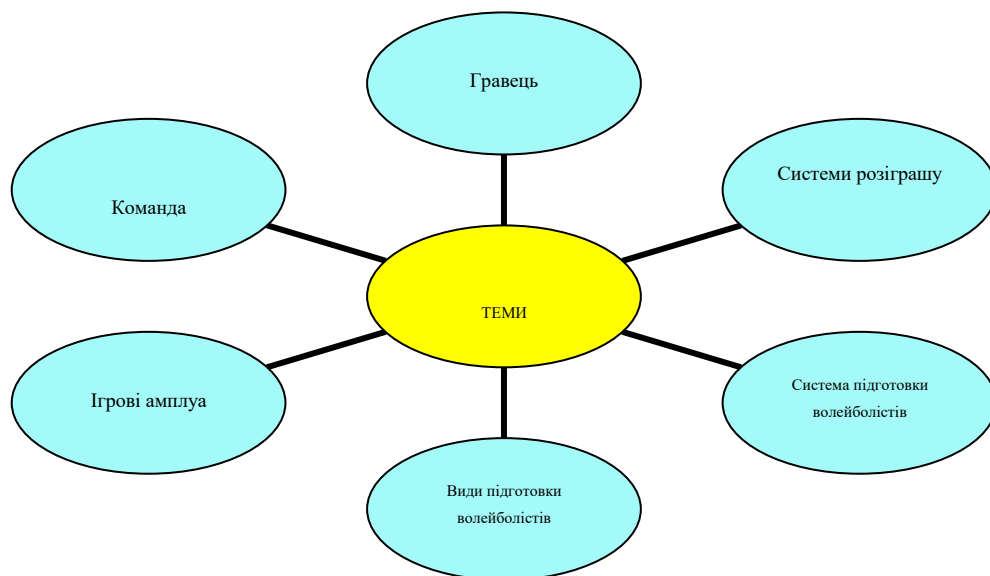

Рис. 2. Теми другого рівня піраміди у структурі теоретичної підготовки «Спеціалізовані теоретичні знання з волейболу»

Третій рівень піраміди теоретичної підготовки – «Поточні теоретичні знання з волейболу», на наш погляд, є найбільш суттєвим та мотиваційної спрямованості. До нього включено такі теми: «Перегляд офіційних матчів», «Перегляд інтерв'ю тренерів», «Перегляд інтерв'ю гравців», «Аналіз статистичного протоколу гри», «Аналіз складу топових команд», «Аналіз топових турнірів світу та Європи», «Аналіз виступів команд суперліги України» (рис.3).

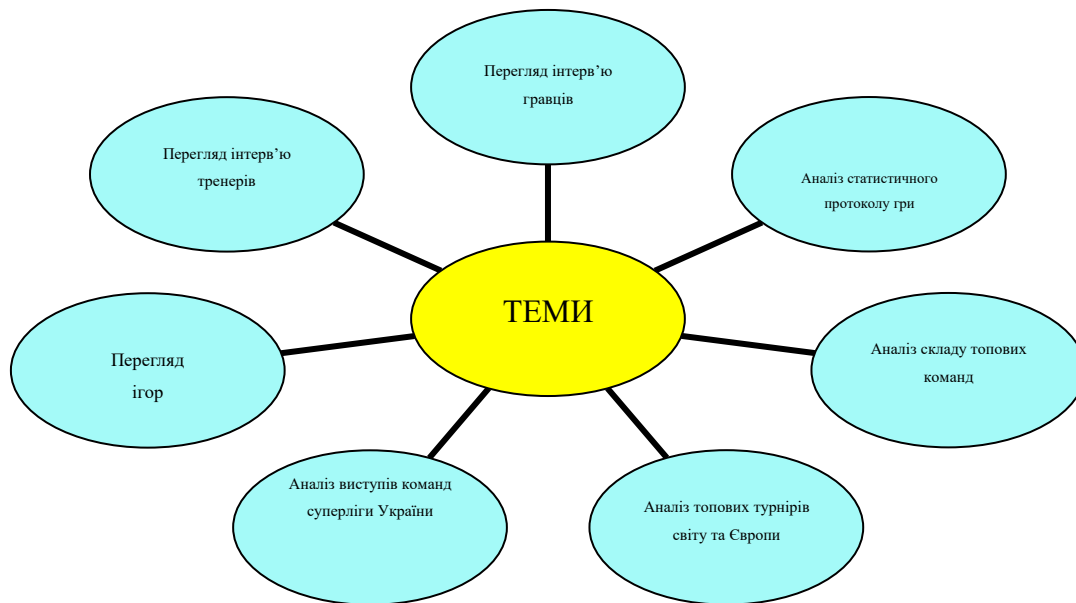

Рис. 3. Темі третього рівня піраміди у структурі теоретичної підготовки «Поточні теоретичні знання з волейболу»

Четвертий рівень піраміди у структурі теоретичної підготовки - «Допоміжні теоретичні знання з волейболу» включав такі теми: «Гігієна», «Особливості питного режиму протягом занять з волейболу», «Профілактика травматизму на заняттях з волейболу», «Харчування волейболістів», «Техніка безпеки на уроці/тренуванні з волейболу». Ці теми в більшому ступені спрямовані на запобігання травматизму, збалансованому харчуванню до та після навантаження тощо.

Висновки. Розроблено та експериментально обґрунтовано структуру та зміст теоретичної підготовки з волейболу для майбутніх тренерів та викладачів фізичної культури при дистанційній формі організації навчального процесу у ЗВО фізичної культури і спорту.

Теоретична підготовка була розроблена з дотриманням основних принципів: дидактичних і специфічних, особливістю теоретичної підготовки була розробка алгоритму подачі теоретичного матеріалу в дистанційній формі навчального процесу. Структура теоретичної підготовки була представлена у вигляді піраміди, складалася з 4 взаємопов'язаних рівнів. Основу піраміди складатимуть «Фундаментальні теоретичні знання з волейболу», наступним рівнем є – «Спеціалізовані теоретичні знання з волейболу», далі, третій рівень – «Поточні теоретичні знання з волейболу» та четвертий рівень – «Допоміжні теоретичні знання з волейболу».

Зміст теоретичної підготовки складався з форм та засобів для онлайн навчально-тренувального процесу та мав такі характеристики: а) взаємопов'язаний перехід від однієї теми теоретичної підготовки до іншої; б) комплексів засобів: відео-стрічки, презентації, відео та аудіо лекції, анімації, мультфільми, схеми, комп'ютерні додатки, блоги у соціальних мережах тощо; в) форм організації занять з теоретичної підготовки: індивідуальні, групові та командні; г) взаємозв'язок теоретичної підготовки з іншими видами підготовки: психологічна, фізична, технічна, інтегральна, тактична; д) алгоритм контролю теоретичної підготовленості.

Перспективи подальших досліджень полягають в експериментальній перевірці структури та змісту теоретичної підготовки для здобувачів закладів вищої освіти спеціальностей фізичної культури і спорту з волейболу.

Література

1.Афанасьєв Д.С. Мітова О.О., Раковська І.А, Аналіз рівня володіння технічними прийомами волейболу у студентів інституту фізичної культури і спорту залежно від їх спортивної спеціалізації. *Матеріали конференції. Актуальні проблеми фізичної культури, спорту і здоров'я*. Черкаси. 2016. С. 23-26. in Ukrainian).

2.Богуславська, В. (2020). Теоретична підготовка спортсменів у системі багаторічного вдосконалення в циклічних видах спорту. Дисертація доктора наук з фіз.вих і спорту. Л. (in Ukrainian).

3.Вербіцький С., Пітин М., Каратник І. (2022). Перспективи удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки за допомогою застосування інтерактивних методів навчання. *Спортивні ігри*. № 3(25), 4-16. doi: 10.15391/si.2022-3.01. (in Ukrainian).

4.Волощук К. В., Мітова О. О., Раковська І. А. (2024). Теоретична підготовка як засіб підвищення мотивації до занять волейболом у здобувачів закладів фізичної культури і спорту. *Спортивні ігри*. №1(31), 4–15. doi: 10.15391/si.2024-1.0 (in Ukrainian).

5. Волощук Катерина, Мітова Олена, Раковська Ірина. (2024) Рівень опанування технічними прийомами волейболу у здобувачів ЗВО фізичної культури і спорту. *Спортивна наука та здоров'я людини*. №2(12)С. 54-65 <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2024.24> (in Ukrainian).
6. Волощук К., Мітова О. (2024) Аналіз результатів анкетування волейболістів-аматорів та здобувачів освіти ЗВО фізичної культури і спорту щодо теоретичної підготовки в навчально-тренувальному процесі волейболістів. *Спортивні ігри ISSN (online) 2523-4161 No. 4(34), С. 89-98*. <https://doi.org/10.15391/si.2024-4.11> (in Ukrainian).
7. Демідова, Оксана, Степанова Ірина, Ковтун Алла, Чекмарьова Наталія. (2023) Фізична активність дітей середнього і старшого шкільного віку в умовах дистанційного навчання. *Спортивний вісник Придніпров'я*. №2. С. 20-32. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-2-020 (in Ukrainian).
8. Мітова, Олена & Онищенко, Віола. (2019b). Зміст та засоби контролю теоретичної підготовленості баскетболістів на етапі початкової підготовки. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 4, 74–10. (in Ukrainian).
9. Мітова, О.О., Скрипеч, Д. (2023). Проблеми технічної підготовки у хокеї з шайбою на етапі початкової підготовки в умовах дистанційного навчально-тренувального процесу. *Спортивні ігри*, 1 (27), 15–26. doi:10.15391/si.2023-1.03 (in Ukrainian).
10. Овчаренко Сергій, Пономаренко Кирило. (2024). Сучасний стан проблеми побудови структури і змісту спеціальної фізичної підготовки кваліфікованих волейболістів в умовах дистанційного тренувального процесу. *Спортивний вісник Придніпров'я*. № 1. С.147-158. (in Ukrainian).
11. Пітин, М. (2013). Теоретична підготовка в системі багаторічного тренування спортсменів-волейболістів. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*, 17, 184-190. (in Ukrainian).
12. Пітин, М.П. (2015). *Організаційно-методологічні основи теоретичної підготовки у спорті. [автореферат]*. Львів. (in Ukrainian).
13. Радченко О.В., Радченко С.В., Дмитрук В.С., Ковальчук В.Я. (2021). Дослідження фізичної підготовленості волейболістів студентських команд різних ігрових амплуа. *Спортивні ігри*. 3(21), 50-59. doi: 10.15391/si.2021-3.06 (in Ukrainian).
14. Раковська, І.А., Мітова, О.О. (2014) Шляхи підвищення ефективності викладання дисципліни теорія і методика волейболу в інституті фізичної культури і спорту. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. - 2014. - Вип. 18(1). - С. 247-253. (in Ukrainian).
15. Туровський, В.В., Носко, М.О., Єрмаков, С.С., Осадчий, О.В., Гаркуша, С.В., Христенко Г.О. (2009). *Волейбол: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю*. К.: ФВУ. 168 с. (in Ukrainian).
16. Щепотіна Н.Ю., Поліщук В.М. (2019). Теорія і методика викладання спортивних ігор (волейбол) Методичні рекомендації. Вінниця. ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. 50 с. (in Ukrainian).
17. Briskin Yuriy, Maryan, Pityn, Olha, Zadorozhna (2013). Significance of the components of fencers' academic education at the stage of prior basic training. *Physical Activity Health and Sport*, 4(14), 41–49

References

1. Afanasyev D.S. Mitova O.O., Rakovska I.A. Analysis of the level of mastery of technical techniques of volleyball among students of the Institute of Physical Culture and Sports depending on their sports specialization. *Materiali konferenciyi. Aktualni problemi fizichnoyi kulturi, sportu i zdorov'ya*. Cherkasi. 2016. S. 23-26. (in Ukrainian).
2. Bohuslavskaya, V. (2020). Theoretical training of athletes in the system of multi-year improvement in cyclical sports. *Dysertatsiia doktora nauk z fiz.vykh i sportu*. L. (in Ukrainian).
3. Verbickij S., Pitin M., Karatnik I. (2022). Prospects for improving the technical training of volleyball players at the stage of initial training using interactive training methods. *Sportivni igri*. № 3(25), 4-16. doi: 10.15391/si.2022-3.01. (in Ukrainian).
4. Voloshuk K.V., Mitova O.O., Rakovska I.A. (2024). Teoretichna pidgotovka yak zasib pidvishennya motivaciyi do zanyat volejbolom u zdobuvachiv zakladiv fizichnoyi kulturi i sportu. *Sportivni igri*. №1(31), 4–15. doi: 10.15391/si.2024-1.0 (in Ukrainian).
5. Voloshchuk Kateryna, Mitova Olena, Rakovska Iryna. (2024). The level of mastery of technical techniques of volleyball among students of physical education and sports. *Sportyvna nauka ta zdorovia liudyny*. №2(12)S. 54-65. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2024.24> (in Ukrainian).
6. Voloshchuk K., Mitova O. (2024). Analysis of the results of the survey of amateur volleyball players and students of physical culture and sports higher education institutions regarding theoretical training in the educational and training process of volleyball players. *Sportyvni ihry ISSN (online) 2523-4161 No. 4(34), S. 89-98*. <https://doi.org/10.15391/si.2024-4.11> (in Ukrainian).
7. Demidova, Oksana, Stepanova Irina, Kovtun Alla, Chekmarova Nataliya. (2023) Physical activity of children of middle and high school age in conditions of distance learning. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya*, №2. S. 20-32. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-2-020 (in Ukrainian).
8. Mitova, Olena, Onishchenko, Viola. (2019). Zmist ta zasobi kontrolyu teoretichnoi pidgotovlenosti basketbolistiv na etapi pochatkovoї pidgotovki [Content and means of control of theoretical training of basketball players]. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya* [Sports Bulletin of the Dnieper Region]. 4:74-10. [in Ukrainian].
9. Mitova, O.O., Skripets', D. (2023) Problemi tekhnichnoi pidgotovki u khokeї z shaiboyu na etapi pochatkovoї pidgotovki v umovakh distantsiinogo navchal'no-trenuval'nogo protsesu [Problems of technical training in ice hockey at the stage of initial training in the conditions of the remote educational and training process]. *Sportivni igri* [Sports games]. 1 (27). 2023. S. 15-26. doi:10.15391/si.2023-1.03[in Ukrainian].

10. Ovcharenko Sergij, Ponomarenko Kirilo (2024). The current state of the problem of building the structure and content of special physical training of qualified volleyball players in the conditions of the remote training process. *Sportivnij visnik Pridniprov'ya*. № 1. S.147-158. (in Ukrainian).
11. Radchenko O.V., Radchenko S.V., Dmitruk V.S., Kovalchuk V.Ya. (2021). Study of physical fitness of volleyball players of student teams of various playing roles. *Sportivni igri*. 3(21), 50-59. doi: 10.15391/si.2021-3.06
12. Rakovska I.A., Mitova O.O. (2014) Ways to improve the effectiveness of teaching the theory and technique of volleyball at the Institute of Physical Culture and Sports. *Fizichna kultura, sport ta zdorov'ya nacyi*. 2014. Vip. 18(1). S. 247-253.
13. Turovskij, V.V., Nosko, M.O., Yermakov, S.S., Osadchij, O.V., Garkusha, S.V., Hristenko G.O. (2009). *Volleyball: Curriculum for children's and youth sports schools, specialized children's and youth schools of the Olympic reserve, schools of higher sports skills and specialized educational institutions of the sports profile*. K.: FVU. 168 s. (in Ukrainian).
14. Shepotina N.Yu., Polishuk V.M. *Theory and methods of teaching sports games (volleyball)*. Metodichni rekomendaciyi. Vinnicya. VDPU imeni Mihajla Kocjubinskogo. 50 s. (in Ukrainian).
15. Yuriy, Briskin, Maryan, Pityn, Olha, Zadorozhna (2013). Significance of the components of fencers' academic education at the stage of prior basic training. *Physical Activity Health and Sport*, 4(14), 41-49

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11\(184\).27](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).27)
УДК: 796/37.09

Москаленко Н.В.

<https://orcid.org/0000-0001-9162-5206>

доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

Мацола К.В.

<https://orcid.org/0000-0001-8349-7064>

здобувач третього рівня вищої освіти

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро

СТАВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті представлено результати анкетного опитування вихователів закладів дошкільної освіти. **Мета дослідження** – визначити ставлення педагогічних працівників до організації фізичного виховання у закладах дошкільної освіти для пошуку шляхів підвищення його ефективності. Результати дослідження показали, що у закладах дошкільної освіти використовуються освітні програми, які враховують різні аспекти розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку у різноманітних формах фізичного виховання. При цьому вихователі вказують на труднощі застосування всіх форм фізкультурно-оздоровчої роботи при дистанційній організації навчального процесу. Крім того, основними труднощами в організації фізичного виховання визначені: нестача інвентаря та обладнання, слабка матеріально-технічна база, недостатнє науково-методичне забезпечення, недостатньо знань для організації занять та інші. Отримані дані свідчать про необхідність модернізації матеріально-технічного, науково-методичного забезпечення фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Ключові слова: фізичне виховання, педагогічні працівники, дошкільники, удосконалення, умови.

Moskalenko N.V., Matsola K.V. Attitude of pedagogical workers to the organization of physical education in preschool educational institutions. The article presents the results of a questionnaire survey of preschool teachers. **The purpose of the study** is to determine the attitude of pedagogical workers to the organization of physical education in preschool institutions in order to find ways to increase its effectiveness. The results of the study showed that preschool institutions use educational programs that take into account various aspects of the development, education and care of children of early and preschool age in various forms of physical education. At the same time, teachers point out the difficulties of using all forms of physical education and health work in the remote organization of the educational process. In addition, the main difficulties in the organization of physical education are identified as: lack of inventory and equipment, weak material and technical base, insufficient scientific and methodological support, insufficient knowledge for organizing classes, and others. Moreover, there are difficulties with human resources of physical education. Less than half of kindergartens have a physical education instructor. The data obtained indicate the need to modernize the material and technical, scientific and methodological support of physical education of preschool children. Teachers offered some ways of improving physical education process in kindergartens.

Key words: physical education, preschool teachers, preschoolers, improvement, conditions.

Постановка проблеми. Аналіз літературних джерел. Фізичне виховання є основою всебічного розвитку особистості. Однак, організація роботи з фізичного виховання в закладах дошкільної освіти потребує вдосконалення. Про це свідчить постійне зниження стану здоров'я дошкільників, що вказує на кризову ситуацію у системі дошкільного фізичного виховання, яка пов'язана з недостатньою можливістю доступу дітей до дошкільної освіти, обмеженою руховою активністю та розумовою діяльністю, недосконалою нормативно-правовою базою, а також невідповідністю сучасних вимог, запитів і потреб суспільства [6; 7; 10].

У системі дошкільної освіти функціонує науково обґрунтована й апробована система фізичного виховання дітей дошкільного віку. Однак реалії сьогодення свідчать, що зараз склалася ситуація, коли необхідно удосконалювати й оптимізувати процес фізичного виховання та оздоровлення дітей дошкільного віку [1; 2; 5; 9].